

Kalos Kakon - „răul ascuns în frumusețe”.

CUTIA PANDOREI

AI și Grecia Antică

de Adrienne Mayor

În discuțiile despre implicațiile inteligenței artificiale (AI), cineva evocă aproape întotdeauna mitul grecesc antic al cutiei Pandorei. În versiunea modernă de basm a poveștii, Pandora este înfățișată ca o tânără tragic de curioasă care deschide o urnă sigilată și eliberează din neatenție mizerie eternă asupra omenirii. Precum geniul care a scăpat din sticlă, calul care a fugit din hambar și trenul care a părăsit gară, mitul a devenit un clișeu.

Și totuși, povestea *reală* a Pandorei este mult mai potrivită pentru dezbaterile despre AI și învățarea automată decât își dau seama mulți. Ceea ce arată este că este mai bine să asculți „prometeenii” care sunt preocupați de viitorul umanității decât „epimeteenii” care sunt ușor uimiți de perspectiva câștigurilor pe termen scurt.

Unul dintre cele mai vechi mituri grecești, povestea Pandorei a fost înregistrată pentru prima dată în urmă cu mai bine de 2.500 de ani, pe vremea lui Homer. În povestirea originală, Pandora nu era o fată nevinovată care a cedat tentației de a deschide un borcan interzis. Mai degrabă, așa cum ne spune poetul Hesiod, Pandora a fost „făcută, nu născută”. După ce a fost comandat de atotputernicul Zeus și proiectat conform specificațiilor sale crude de către Hephaestus, zeul invenției, Pandora a fost un android realist creat pentru a arăta ca o fecioară vrăjitoare. Scopul ei a fost să prindă muritorii ca o manifestare a **kalos kakon**: „răul ascuns în frumusețe”.

Numele Pandorei înseamnă „toate darurile” și reflectă faptul că toți zeii au contribuit la compoziția ei. După crearea ei în forja lui Hephaestus, Hermes a escortat-o pe răpitoarea tânără „femeie” pe pământ și ia prezentat-o ca mireasă lui Epimeteu. Zestrea ei era borcanul fatidic sigilat care conținea mai multe „cadouri”.

Epimetheus a fost fratele lui Prometeu, titanul rebel care a susținut – și, după unele relatări, a creat – omenirea. Prometheus era preocupat de vulnerabilitatea evidentă a oamenilor, așa că i-a învățat pe bărbați și femei cum să folosească focul și alte instrumente în mod responsabil. Dar acest lucru l-a înfuriat pe Zeus, un tiran fără milă care și-a păzit cu gelozie accesul exclusiv la tehnologii extraordinare. Ca pedeapsă,

Zeus l-a legat pe Prometeu de o stâncă și și-a trimis vulturul asemănător unei trântori – tot de Hefaistos – să se hrănească cu ficatul său.

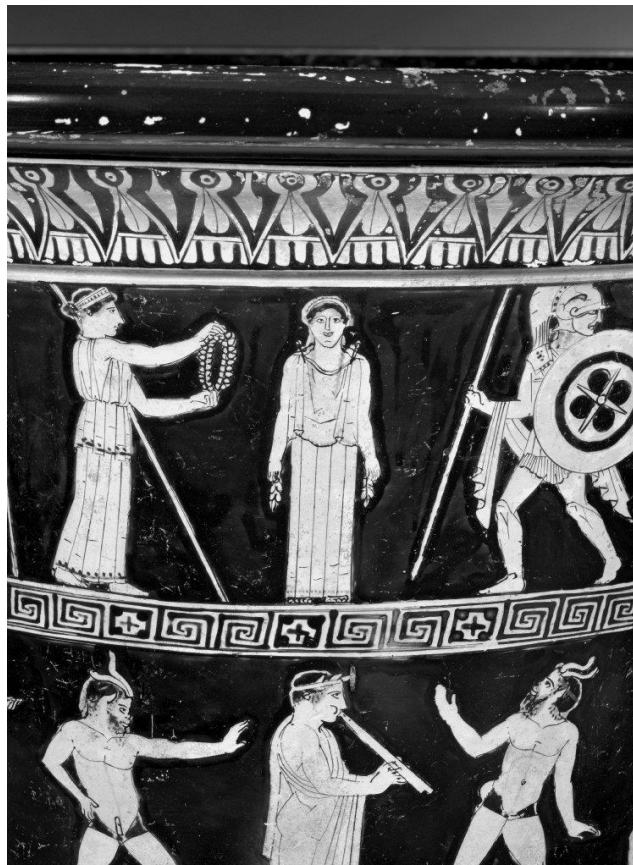
La rândul ei, Pandora a fost concepută în mod deliberat pentru a pedepsi omenirea pentru că a acceptat darul focului de la Prometeu. În esență, un fembot AI seducător, nu avea părinți, amintiri din copilărie sau emoții de niciun fel și nici nu avea să îmbătrânească sau să moară vreodată. Ea a fost programată să îndeplinească o misiune răuvoitoare: să se insinueze într-un cadru pământesc și apoi să desface borcanul.

Dar asta nu este încă toată povestea. După cum ne spune Platon, numele lui Prometeu înseamnă „prevedere”, pentru că el privea mereu înainte, spre deosebire de fratele său lipsit de griji, Epimeteu, al cărui nume înseamnă „retrospectie”. Fiind cel mai rațional și mai justificat paranoic dintre cei doi, Prometeu a încercat să-și avertizeze fratele să nu accepte darul periculos al lui Zeus. Dar Epimeteu a fost fermecat de Pandora și a primit-o fără grijă în viața lui. Abia mai târziu și-a dat seama de greșeala lui teribilă.

Imaginea populară a Pandorei răsturnându-se îngrozită în timp ce un nor de rău iese din borcan este, prin urmare, o invenție modernă. La fel este și imaginea stânjenitoare a Speranței care iese din vas ultima pentru a alina sufletele oamenilor. În

interpretările grecești clasice, Pandora este înfățișată ca un automat viclean: cea mai faimoasă pictură în vază a ei arată o tânără în picioare, țeapăn, cu un zâmbet ciudat. Mai mult, în antichitate, Hope a fost personificată ca o tânără pe nume Elpis și, de obicei, reprezenta o lipsă de previziune. Mai degrabă decât o binefacere, Hope a însemnat o incapacitate de a privi înainte sau de a alege în mod rațional dintre posibilele rezultate; ea reprezenta o dorință, nu un optimism care susține viața. Iar pentru greci, ea era doar o altă manifestare a *kalos kakon* : un rău frumos care fusese dezlănțuit asupra oamenilor. Prin urmare, cel puțin un artist antic a descris-o pe Elpis/Speranța, la fel ca Pandora, cu un zâmbet zâmbitor.

Odată cu AI/învățarea automată care evoluează rapid într-o tehnologie „cutie neagră”, simbolul borcanului sigilat al Pandorei a căpătat un nou sens. În curând, logica operațională a sistemelor de luare a deciziilor AI va fi insondabilă nu doar pentru utilizatorii lor, ci și pentru creatorii lor. Printre alte amenințări, posibilitatea ca sistemele AI să fie sparte de actori maligni sau dislocate de teroriști și tirani, este acum mare.

Când fondatorul Facebook Mark Zuckerberg, Andrew McAfee de la MIT , Lili Cheng de la Microsoft și alți optimiști în domeniul inteligenței artificiale ne asigură că inteligența artificială va aduce mari beneficii , nu ne putem abține să nu ne gândim la Epimetheus și Elpis. Ar trebui să avem cu adevărat încredere în umanitate pentru a ajusta și a rezolva problemele generate de AI pe măsură ce apar?

Pare mai înțelept să ținem cont de gânditorii prometeeni din zilele noastre, cum ar fi regretatul Stephen Hawking, fondatorul Microsoft Bill Gates și alți 115 lideri tehnologici care au vorbit în 2017 despre amenințarea AI și robotică înarmată. „Nu avem mult să acționăm”, au avertizat ei. „Odată ce această cutie a Pandorei este deschisă, va fi greu de închis.” Mai mult decât atât, îngrijorările acestor prometeeni au fost reluat de cofondatorul Google, Sergey Brin, și de eticieni AI, precum Joanna Bryson și Patrick Lin, care avertizează împotriva acceptării nesăbuite a „cadourilor” AI înainte de a descoperi cum să le controleze.

Sondajele recente sugerează că optimismul cu privire la potențialele beneficii ale AI a scăzut semnificativ în rândul celor care dezvoltă de fapt sisteme AI. O înțelegere a modului în care funcționează AI ar părea să se coreleze cu așteptări mai realiste. Mai degrabă decât speranța oarbă, previziunea bazată pe cunoștințe și experiență ar trebui să guverneze modul în care gestionăm viitorul acestei tehnologii și relația noastră cu aceasta.

Adrienne Mayor, un cercetător în domeniul clasicilor și istoriei și filosofiei științei la Universitatea Stanford, este bursier Berggruen 2018-2019 la Centrul pentru Studii Avansate în Științe Comportamentale, Stanford. Ea este autoarea cărții viitoare Gods and Robots: Myth, Machines, and Ancient Dreams of Technology (noiembrie 2018).

Copyright: Project Syndicate, 2018.

www.project-syndicate.org